

Tema 21. Baptisme i confirmació

El baptisme incorpora qui el rep a la vida, la mort i la resurrecció de Jesucrist i a la seva acció salvadora.

Imprimeix en el cristià un segell espiritual indeleble de la seva pertinença a Crist. Per la confirmació, els cristians participen més plenament en la missió de Jesucrist i en la plenitud de l'Esperit Sant. Un cristià batejat i confirmat està destinat a participar en la missió evangelitzadora de l'Església en virtut d'aquests sacraments.

25/01/2023

Índex

- Baptisme: fonaments bíblics i institució
- La justificació i els efectes del baptisme
- Necessitat del baptisme
- Celebració litúrgica
- Ministre i subjecte. El baptisme en la vida del cristià
- Fonaments bíblics i històrics de la confirmació
- Significació litúrgica i efectes sacramentals
- Ministre i subjecte de la confirmació

• Bibliografia bàsica

Baptisme: fonaments bíblics i institució

D'entre les nombroses prefiguracions veterotestamentàries del baptisme, en destaquen el diluvi universal, la travessia del mar Roig i la circumcisió, ja que s'esmenten explícitament en el Nou Testament al·ludint a aquest sagrament (cf. *1 Pe* 3, 20-21; *1 Co* 10, 1; *Col* 2, 11-12). Amb el Baptista, el ritu de l'aigua, fins i tot sense eficàcia salvadora, s'uneix a la preparació doctrinal, a la conversió i al desig de la gràcia, pilars del catecumenat futur.

Jesús és batejat a les aigües del Jordà a l'inici del seu ministeri públic (cf. *Mt* 3, 13-17), no per necessitat, sinó per solidaritat redemptora. En aquesta ocasió, queda definitivament

indicada l'aigua com a element material del signe sacramental. A més, el cel s'obre, l'Esperit baixa en forma de colom i la veu de Déu Pare confirma la filiació divina de Crist: uns esdeveniments que revelen al Cap de la futura Església el que després es farà sacramentalment en els seus membres.

Més endavant, té lloc la trobada amb Nicodem, durant la qual Jesús afirma el vincle pneumatològic existent entre l'aigua baptismal i la salvació, i d'aquí ve la seva necessitat: «ningú no pot entrar al Regne de Déu si no neix de l'aigua i de l'Esperit» (*Jn 3, 5*).

El misteri pasqual confereix al baptisme el seu valor salvífic; Jesús, «en efecte, ja havia parlat de la seva passió que sofriria a Jerusalem com d'un “Baptisme” en el qual havia de ser batejat (*Mc 10, 38*; cf. *Lc 12, 50*). La Sang i l'aigua que brollaren del costat traspassat de Jesús crucificat

(cf. *Jn* 19, 34) són tipus del Baptisme i de l'Eucaristia, sagraments de la vida nova» (*Catecisme*, 1225).

Abans de pujar al cel, el Senyor diu als apòstols: «Aneu, doncs, a tots els pobles i feu-los deixebles meus, batejant-los en el nom del Pare i del Fill i de l'Esperit Sant i ensenyant-los a guardar tot allò que us he manat» (*Mt* 28, 19-20). Aquest mandat és fidelment seguit a partir de la Pentecosta i assenyala l'objectiu primari de l'evangelització, que continua sent actual.

Comentant aquests textos, sant Tomàs d'Aquino diu que la institució del baptisme va ser múltiple: respecte a la matèria, en el baptisme de Crist; la seva necessitat va ser afirmada a *Jn* 3, 5; el seu ús va començar quan Jesús va enviar els seus deixebles a predicar i batejar; la seva eficàcia prové de la passió; la

seva difusió va ser proclamada a *Mt* 28, 19.

La justificació i els efectes del baptisme

A *Rm* 6, 3-4 llegim: «O bé ignoreu que tots els qui hem estat batejats en Jesucrist hem estat submergits en la seva mort? Pel baptisme hem mort i hem estat sepultats amb ell, perquè, així com Crist, per l'acció poderosa del Pare, va ressuscitar d'entre els morts, també nosaltres emprenguem una nova vida». El baptisme, incorporant el fidel a la vida, la mort i la resurrecció de Jesucrist i a la seva acció salvadora, atorga la justificació. Això mateix apunta *Col* 2, 12: «Pel baptisme heu estat sepultats amb Crist, i amb ell també heu ressuscitat, ja que heu cregut en l'acció poderosa de Déu que el va ressuscitar d'entre els morts». S'hi afegeix ara la incidència de la fe, amb la qual, juntament amb el ritu de l'aigua, ens

«revestim de Crist», com confirma *Ga* 3, 26-27: «Tots vosaltres, per la fe, sou fills de Déu en Jesucrist: tots els qui heu estat batejats en Crist us heu revestit de Crist».

La justificació baptismal es tradueix en efectes concrets en l'ànima del cristià, que la teologia presenta com a efectes sanadors i elevadors. Els primers fan referència al perdó dels pecats, com posa en relleu la predicació petrina: «Pere els va respondre: “Convertiu-vos, i que cada un de vosaltres es faci batejar en el nom de Jesucrist per obtenir el perdó dels pecats, i així rebreu el do de l'Esperit Sant”» (*Act* 2, 38). Això inclou la remissió del pecat original i, en els adults, de tots els pecats personals. També es remet la totalitat de la pena temporal i eterna. «En el batejat, algunes conseqüències temporals del pecat tanmateix continuen existint, om els sofriments, la malaltia, la mort, o les fragilitats

inherents a la vida com les febleses de caràcter, etc., i també una inclinació al pecat que la Tradició anomena *concupiscència*, o, metafòricament, “l’esca del pecat” (*fomes peccati*)» (*Catecisme*, 1264).

L’aspecte elevador consisteix en l’efusió de l’Esperit Sant; en efecte, «hem estat batejats en un sol Esperit» (1 Co 12, 13). Perquè es tracta del mateix «Esperit de Crist» (Rm 8, 9), rebem «un esperit d’esclaus» (Rm 8, 15), com a fills en el Fill. Amb la filiació divina, Déu confereix al batejat la gràcia santificant, les virtuts teològals i morals i els dons de l’Esperit Sant.

Juntament amb aquesta realitat de gràcia, «el Baptisme segella el cristià amb una marca espiritual inesborrable (*character*) de la seva pertinença al Crist. Aquesta marca no és esborrada per cap pecat, per bé que el pecat impedeix que el

Baptisme produeixi fruits de salvació» (*Catecisme*, 1272).

Com que vam ser batejats en un sol Esperit «per a formar un sol cos» (1 Co 12, 13), la incorporació a Crist és contemporàniament incorporació a l'Església, i en ella quedem vinculats amb tots els cristians, també amb aquells que no estan en comunió plena amb l'Església Catòlica.

Finalment, recordem que els batejats són «llinatge escollit, casa reial, comunitat sacerdotal, nació santa, poble que Déu s'ha reservat, perquè proclameu la lloança d'aquell qui us ha cridat de les tenebres a la seva llum admirable» (1 Pe 2, 9):

participen, doncs, del sacerdoci comú dels fidels, i tenen «"el deure de professar davant els homes la fe que van rebre de Déu per mitjà de l'Església"» (*Lumen gentium*, 11) i de participar en l'activitat apostòlica i

missionera del Poble de Déu»
(*Catecisme*, 1270).

Necessitat del baptisme

La catequesi neotestamentària afirma categòricament de Crist que «sota el cel, Déu no ha donat als homes cap altre nom que pugui salvar-nos (*Act 4, 12*)». I ja que ser «batejats en Crist» equival a ser «revestit de Crist» (*Ga 3, 27*), s'han d'entendre en tota la seva força les paraules de Jesús segons les quals «els qui creuran i seran batejats se salvaran, però els qui no creuran es condemnaran» (*Mc 16, 16*). D'aquí deriva la fe de l'Església sobre la necessitat del baptisme per a la salvació.

Correspon entendre això últim segons l'acurada formulació del magisteri: «El Baptisme és necessari per a la salvació per a aquells als quals l'Evangelí ha estat anunciat i que han tingut la possibilitat de

demanar aquest sagrament (cf. Mc 16, 16). L'Església no coneix cap altre mitjà que el Baptisme per assegurar l'entrada a la benaurança eterna; per això està obligada a no descuidar la missió que ha rebut del Senyor de fer “renéixer de l'aigua i de l'Esperit” tots aquells que poden ser batejats. *Déu ha vinculat la salvació al sagrament del Baptisme, però Ell mateix no està lligat als seus sagraments» (Catecisme, 1257).*

En efecte, hi ha situacions especials en què els fruits principals del baptisme es poden adquirir sense la mediació sacramental. Però justament perquè no hi ha cap signe sacramental, no hi ha cap certesa de la gràcia conferida. El que la tradició eclesial ha anomenat *baptisme de sang* i *baptisme de desig* no són “actes rebuts”, sinó un conjunt de circumstàncies que es presenten en un subjecte, que determina les condicions perquè es pugui parlar de

salvació. S'entén així «la ferma convicció que aquells que sofreixen la mort per raó de la fe, sense haver rebut el Baptisme, són batejats per la seva pròpia mort, pel Crist i amb el Crist» (*Catecisme*, 1258). De manera anàloga, l'Església afirma que «qualsevol persona que, ignorant l'Evangelí del Crist i la seva Església, cerca la veritat i compleix la voluntat de Déu tal com la coneix, pot salvar-se. Podem suposar que aquestes persones *haurien desitjat explícitament el Baptisme* si n'haguessin conegut la necessitat» (*Catecisme*, 1260).

Les situacions de baptisme de sang i de desig no inclouen la dels nens morts sense baptisme. A aquests «l'Església no pot fer altra cosa que encomanar-los a la misericòrdia de Déu, tal com ho fa en el ritu de les exèquies per a ells»; però és justament la fe en la misericòrdia de Déu, que vol que tots els homes se

salvin (cf. *1 Tm* 2, 4), el que ens permet confiar que hi hagi un camí de salvació per als nens que moren sense baptisme (cf. *Catecisme*, 1261).

Celebració litúrgica

Els «ritus d'acollida» intenten discernir degudament la voluntat dels candidats, o dels seus pares, de rebre el sagrament i d'assumir-ne les conseqüències. Segueixen les lectures bíbliques, que il·lustren el misteri baptismal, i es comenten en l'homilia. Després s'invoca la intercessió dels sants, en la comunió dels quals el candidat serà integrat; amb l'oració d'exorcisme i la unció amb l'oli de catecúmens se significa la protecció divina contra les insídies del maligne. A continuació, l'aigua es beneeix amb fórmules d'alt contingut catequètic, que donen forma litúrgica al nexa aigua-Esperit. La fe i la conversió es fan presents

mitjançant la professió trinitària i la renúncia a Satanàs i al pecat.

Ara s'entra en la fase sacramental del ritu, «amb el bany de l'aigua acompanyat de la paraula» (Ef 5, 26). L'ablució, tant per infusió com per immersió, es fa de manera que l'aigua corri pel cap, per així significar el veritable rentat de l'ànima. La matèria vàlida del Sagrament és l'aigua tinguda com a tal segons el judici comú dels homes. Mentre el ministre vessa tres vegades l'aigua sobre el cap del candidat, o el submergeix, pronuncia les paraules: «NN, jo et batejo en el nom del Pare, i del Fill, i de l'Esperit Sant». En les litúrgies orientals s'utilitza la fórmula: «El servent de Déu, NN, és batejat en el nom del Pare, i del Fill i de l'Esperit Sant».

Els ritus postbaptismals (o explicatius) il·lustren el misteri realitzat. S'ungeix el cap del candidat

(si no segueix immediatament la confirmació) per significar la seva participació en el sacerdoci comú i evocar la futura crismació. Es lliura una vestidura blanca com a exhortació a conservar la innocència baptismal i com a símbol de la nova vida conferida. La candela encesa en el ciri pasqual simbolitza la llum de Crist, entregada per viure com a fills de la llum per la fe rebuda. El ritu de l'*effeta*, que tocant amb el dit polze les orelles i la boca del candidat, vol significar l'actitud d'escolta i de proclamació de la paraula de Déu. Finalment, la recitació del Parenostre davant de l'altar —en els adults, dins de la litúrgia eucarística— posa de manifest la nova condició de fill de Déu.

Ministre i subjecte. El baptisme en la vida del cristià

El ministre ordinari és el bisbe i el prevere i, a l'Església llatina, també

el diaca. En cas de necessitat, pot batejar qualsevol home o dona, fins i tot no cristià, sempre que tingui la intenció de fer el que l'Església creu quan actua així.

El baptisme està destinat a tots els homes i dones que encara no l'hagin rebut. Les qualitats necessàries del candidat depenen de la seva condició de nen o adult. Els primers, que no han arribat encara a l'ús de raó, han de rebre el sagrament durant els primers dies de vida, tot just ho permeti la seva salut i la de la mare. En efecte, com a porta a la vida de la gràcia, el baptisme és un esdeveniment absolutament gratuït, per a la validesa del qual n'hi ha prou que no sigui rebutjat; d'altra banda, la fe del candidat, que és necessàriament fe eclesial, es fa present en la fe de l'Església, en la qual participarà una vegada arribi a la vida adulta. Tanmateix, hi ha determinats límits a la praxi del

baptisme dels nens: és il·lícita si no té el consens dels pares, o si no hi ha garantia suficient de la futura educació en la fe catòlica. A fi d'assegurar això últim es designen els padrins, triats entre persones de vida exemplar.^[1]—

Els candidats adults es preparen a través del catecumenat, estructurat segons les diverses praxis locals, en vista de rebre en la mateixa cerimònia també la confirmació i la primera Comunió. Durant aquest període es busca excitar el desig de la gràcia, la qual cosa inclou la intenció de rebre el sagrament, que és condició de validesa. Això va unit a la instrucció doctrinal, que impartida progressivament suscita en el candidat la virtut sobrenatural de la fe, i a la conversió veritable del cor, la qual cosa pot demanar canvis radicals en la vida del candidat.

El caràcter sacramental, ja esmentat, és un signe espiritual configuratiu amb Crist, que imprimeix en l'ànima una semblança amb Ell, una imatge de Crist, al qual pertanyem des d'aquell moment i a qui ens hem d'assemblar sempre més. Aquesta configuració inicial constitueix, doncs, un reclam permanent a la identificació final amb Crist, «els ha destinat a ser imatge del seu Fill, que així ha estat el primer d'una multitud de germans» (*Rm* 8, 29). Aquest és el fonament baptismal de la crida universal a la santedat, de la qual es fa ressò el Concili Vaticà II: «Tots els cristians, de qualsevol estat o condició, són cridats a la plenitud de la vida cristiana i a la perfecció de l'amor» (*Lumen gentium*, 40).

Aquest mateix caràcter baptismal és també signe espiritual distintiu i dispositiu, és a dir, per distintiu s'entén que, “cap enfora”, distingeix els cristians dels no cristians, mentre

que per dispositiu es vol expressar que, “cap a dins”, el caràcter baptismal constitueix la base sobre la qual rau la igualtat radical de tots els batejats: com diu sant Pau, «tots els qui heu estat batejats en Crist us heu revestit de Crist. Ja no hi ha jueu ni grec, esclau ni lliure, home ni dona: tots sou un de sol en Jesucrist» (*Ga* 3, 27-28). Aquesta igualtat fonamental, conjuntament amb el fet de ser «un» en Crist, ens impulsa a viure la fraternitat basant-nos en una realitat que va més enllà de l’afinitat humana. Finalment, com a signe dispositiu, el caràcter es constitueix com a capacitat sobrenatural per poder rebre i assimilar fructuosament la gràcia salvadora provinent dels altres sacraments: en aquest sentit, el baptisme orienta la nostra vida cap als altres sacraments. Seria, doncs, una incoherència rebre el baptisme i ignorar els altres sacraments.

Fonaments bíblics i històrics de la confirmació

Les profecies sobre el Messies havien anunciat que «l'Esperit del Senyor reposarà damunt d'ell» (*Is 11, 2*), i això estaria unit a la seva elecció com a enviat: «Aquí teniu el meu servent, que jo sostinc, el meu elegit, en qui m'he complagut. He posat damunt d'ell el meu Esperit perquè porti la justícia a les nacions» (*Is 42, 1*). El text profètic és encara més explícit quan és posat a llavis del Messies: «L'Esperit del Senyor, Déu sobirà, reposa sobre meu, perquè el Senyor m'ha ungit. M'ha enviat a portar la bona nova als pobres» (*Is 61, 1*).

Quelcom similar també s'anuncia per a tot el poble de Déu; als seus membres Déu els diu: «posaré el meu esperit dins vostre i faré que seguïu els meus preceptes» (*Ez 36, 27*); i a *Jl 3, 2* s'accentua la universalitat

d'aquesta difusió: «aquells dies, abocaré el meu esperit fins i tot sobre els servents i les serventes».

Amb el misteri de l'Encarnació es duu a terme la profecia messiànica (cf. *Lc* 1, 35), confirmada, completada i públicament manifestada en la unció del Jordà (cf. *Lc* 3, 21-22), quan sobre Crist baixa l'Esperit en forma de colom i la veu del Pare actualitza la profecia d'elecció. El Senyor es presenta a l'inici del seu ministeri com l'ungit de Jahvè, en el qual es compleixen les profecies (cf. *Lc* 4, 18-19), i es deixa guiar per l'Esperit (cf. *Lc* 4, 1; 4, 14; 10, 21) fins al mateix moment de la seva mort (cf. *He* 9, 14).

Abans d'oferir la seva vida per nosaltres, Jesús promet l'enviament de l'Esperit (cf. *Jn* 14, 16; 15, 26; 16, 13), com efectivament passa en la Pentecosta (cf. *Act* 2, 1-4), en referència explícita a la profecia de

Joel (cf. *Act 2, 17-18*), i així dona inici a la missió universal de l'Església.

El mateix Esperit vessat a Jerusalem sobre els apòstols és per ells comunicat als batejats mitjançant la imposició de les mans i l'oració (cf. *Act 8, 14-17; 19, 6*). Aquesta praxi arriba a ser tan coneguda a l'Església primitiva que és testificada a la Carta als Hebreus com a part de l'«ensenyament elemental» i dels «temes fonamentals» (*He 6, 1-2*). Aquest quadre bíblic es completa amb la tradició paulina i joànica que vincula els conceptes d'«unció» i «segell» amb l'Esperit infós sobre els cristians (cf. *2 Co 1, 21-22; Ef 1, 13; 1 Jn 2, 20.27*). Això últim ja va trobar una expressió litúrgica en els documents més antics, amb la unció del candidat amb oli perfumat.

Aquests mateixos documents testifiquen la unitat ritual primitiva dels tres sagraments d'iniciació,

conferits durant la celebració pasqual presidida pel bisbe a la catedral. Quan el cristianisme es difon fora de les ciutats i el baptisme dels nens passa a ser massiu, ja no és possible seguir la praxi primitiva. Mentre a occident la confirmació es reserva al bisbe, i se separa del baptisme, a orient es conserva la unitat dels sagraments d'iniciació, conferits contemporàniament al nounat pel prevere. A orient s'hi uneix una importància creixent de la unció amb el *myron* (sant crisma), que s'estén a diverses parts del cos; a occident la imposició de les mans passa a ser una imposició general sobre tots els confirmands, mentre que cadascú rep la unció amb el crisma al front.

Significació litúrgica i efectes sacramentals

El *crisma*, format d'oli d'oliva i bàlsam, és consagrat pel bisbe o el

patriarca, i només per ell, durant la missa crismal. La unció del confirmand amb el sant crisma és signe de la seva consagració al Senyor. «Per la Confirmació, els cristians, és a dir, els ungtis, participen més en la missió de Jesucrist i en la plenitud de l'Esperit Sant de la qual Ell és ple, a fi que tota la seva vida desprengui “la bona olor de Crist” (cf. 2 Co 2, 15). Per aquesta unció, el confirmand rep “la marca”, *el segell* de l'Esperit Sant» (*Catecisme*, 1294-1295).

Aquesta unció és litúrgicament precedida, quan es fa separadament del baptisme, amb la renovació de les promeses del baptisme i la professió de fe dels confirmands. «Així apareix clarament que la Confirmació es col·loca a continuació del baptisme» (*Catecisme*, 1298). Segueix a continuació, en la litúrgia romana, l'*extensio manuum* per a tots els confirmands del bisbe, mentre

pronuncia una oració d'alt contingut epiclètic (és a dir, d'invocació i súplica). Així s'arriba al ritu específicament sacramental, que es duu a terme «mitjançant la unció del crisma sobre el front, feta tot imposant la mà, i mitjançant les paraules: “Rep el signe del do de l'Esperit Sant”». A les Esglésies orientals, la unció es fa sobre les parts més significatives del cos, cadascuna acompanyada de la fórmula: «Segell del do de l'Esperit Sant» (*Catecisme*, 1300). El ritu es conclou amb el petó de pau, com a manifestació de comunió eclesial amb el bisbe (cf. *Catecisme*, 1301).

Així doncs, la confirmació té una unitat intrínseca amb el baptisme, encara que no s'expressi necessàriament en el mateix ritu. Amb aquesta el patrimoni baptismal del candidat es completa amb els dons sobrenaturals característics de la maduresa cristiana. La

Confirmació es confereix una única vegada, ja que «imprimeix en l'ànima *una marca espiritual inesborrable*, el “caràcter”, que és el signe que Jesucrist ha marcat un cristià amb el segell del seu Esperit i l'ha revestit amb la força que ve de dalt perquè sigui el seu testimoni» (*Catecisme*, 1304). Per ella, els cristians reben amb abundància particular els dons de l'Esperit Sant, queden més estretament vinculats a l'Església, «així s'obliguen amb un compromís més gran a difondre i a defensar la fe amb la paraula i les obres» (*Lumen Gentium*, 11).

Així doncs, un cristià batejat i confirmat està destinat a participar en la missió evangelitzadora de l'Església en virtut d'aquests sagraments, sense necessitat de rebre cap mandat especial de la jerarquia, almenys referent a l'àmbit de les relacions personals (família, amics, professió...). Particularment per la

Confirmació, aquesta “destinació” inclou alhora els mitjans sobrenaturals necessaris, bé perquè el mateix creixement en la vida cristiana no s’abandoni al llarg de les diverses vicissituds que un cristià troba al llarg de la seva vida, bé en forma de fortalesa, per superar el temor de proposar amb audàcia la fe cristiana, tant en ambients favorables com en d’altres en què la secularització ha pres la forma d’indiferència cap a l’Evangeli o, fins i tot, d’hostilitat respecte al cristianisme o cap a l’Església. Un confirmat està cridat a donar testimoni de Crist amb una vida cristiana consolidada i amb la seva paraula.

Ministre i subjecte de la confirmació

Com a successors dels apòstols, només els bisbes són «els ministres nats de la confirmació» (*Lumen*

Gentium, 26). En el ritu llatí, el ministre ordinari és exclusivament el bisbe; un prevere pot confirmar vàlidament només en els casos que preveu la legislació general (baptisme d'adults, acollida en la comunió catòlica, equiparació episcopal, perill de mort), o quan rep la facultat específica o és associat momentàniament a aquest efecte pel bisbe. A les Esglésies orientals també és ministre ordinari el prevere, el qual sempre ha d'utilitzar el crisma consagrat pel patriarca o bisbe.

Com a sagrament d'iniciació, la confirmació està destinada a tots els cristians, no només a alguns escollits. En el ritu llatí és conferida una vegada que el candidat ha arribat a l'ús de raó: l'edat concreta depèn de les praxis locals, les quals han de respectar el seu caràcter d'iniciació. Es requereix la instrucció prèvia, una veritable intenció i l'estat de gràcia.

Bibliografia bàsica

— *Catecisme de l'Església Catòlica*, 1212-1321.

— *Compendi del Catecisme de l'Església Catòlica*, 251-270.

— Philip Goyret, *L'unzione nello Spirito. Il battesimo e la cresima*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2004 (*Renacidos, ungidos, comprometidos: El bautismo y la confirmación*, Credo Ediciones, Roma, 2015).

[1] Cf. *Catecisme de l'Església Catòlica*, 1255.

.....

pdf | document generat
automàticament des de [https://
opusdei.org/ca-ad/article/tema-21-
baptisme-i-confirmacio/](https://opusdei.org/ca-ad/article/tema-21-baptisme-i-confirmacio/) (04/04/2025)